



Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Tobaks- och nikotinanvändning, snus, kön och ålder

Datum: 2024-12-10

Indikatoruppgifter

Indikatornamn: Tobaks- och nikotinanvändning, snus, kön och ålder
Indikatoransvarig myndighet/organisation: Folkhälsomyndigheten
Indikatortyp: Utfallsindikator
Redovisningsnivå: Riket

Källa

Namn på undersökning: Nationella folkhälsoenkäten
Ansvarig myndighet/organisation: Folkhälsomyndigheten

Beskrivning av register/undersökning:

Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV) är en nationell undersökning av hälsa, levnadsvanor och livsvillkor. Undersökningen är en del av uppföljningen av folkhälsopolitiken och syftar till att följa hälsans utveckling i befolkningen. Undersökningen genomfördes för första gången 2004 och är ett fortlöpande samarbetsprojekt mellan Folkhälsomyndigheten och Sveriges regioner. Under perioden 2004–2016 genomfördes undersökningen årligen men från och med 2016 genomförs den vartannat år. 2021 genomfördes en extra omgång av undersökningen med anledning av den pågående covid-19-pandemin.

HLV består av ett 60-tal frågor och enkäten kompletteras med uppgifter från SCB:s register. Sedan 2007 har personer i urvalet erbjudits att besvara en digital version av enkäten. Sedan 2012 (exklusive 2013) har den digitala enkäten även funnits tillgänglig på engelska.

Det nationella urvalet är obundet och slumpmässigt. För åren 2004–2016 har det nationella urvalet bestått av 20 000 personer i åldrarna 16–84 år. För 2018 och framåt har det nationella urvalet fördubblats till 40 000. För 2021 års extrainsatta undersökning bestod det totala urvalet av cirka 110 000 personer. Från 2021 inkluderar enkäten personer 16 år och äldre. Resultaten som redovisas är viktade efter befolkningen för att kompensera för urvalsskevhet som kan uppstå på grund av svarsbortfall. En bortfallsanalys genomfördes år 2009, 2018 och 2024.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Andel (%) av befolkningen (16–84 år eller 16 år och äldre) som snusar tobaks- eller nikotinsnus dagligen, ibland eller tidigare snusat. Indikatorn redovisas på riksnivå efter kön, åldersgrupper och årtal. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se ‘Indikatorbeskrivning’.

Specifisering av variabler:

Segment: Dagligen respektive Ibland Frågeformulering: ‘Använder du snus som innehåller tobak (portion- eller baksnus)?’ och ‘Använder du tobaksfritt nikotinsnus (nikotinportioner/nikotinpåsar)?’ Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, ibland’ samt ‘Ja, dagligen’ Segmenten avser de som svarat ‘Ja, dagligen’ respektive ‘Ja, ibland’ på någon av frågorna

Segment: Tidigare snusat Frågeformulering: ‘Har du tidigare rökt eller snusat dagligen under minst 6 månader?’ Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, rökt cigaretter eller andra tobaksvaror’, ‘Ja, använt e-cigaretter’, ‘Ja, använt snus som innehåller tobak’ samt ‘Ja, använt tobaksfritt nikotinsnus’ Segmentet avser de som svarat ‘Ja, använt snus som innehåller tobak’ eller ‘Ja, använt tobaksfritt nikotinsnus’

Segment: Tobakssnus dagligen respektive Tobakssnus ibland Frågeformulering: Använder du snus som innehåller tobak (portion- eller baksnus)? Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, ibland’ samt ‘Ja, dagligen’ Segmenten avser de som svarat ‘Ja, dagligen’ respektive ‘Ja, ibland’

Segment: Tidigare snusat tobakssnus Frågeformulering: ‘Har du tidigare rökt eller snusat dagligen under minst 6 månader?’ Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, rökt cigaretter eller andra tobaksvaror’, ‘Ja, använt e-cigaretter’, ‘Ja, använt snus som innehåller tobak’ samt ‘Ja, använt tobaksfritt nikotinsnus’ Segmentet avser de som svarat ‘Ja, använt snus som innehåller tobak’

Segment: Nikotinsnus dagligen respektive Nikotinsnus ibland Frågeformulering: Använder du tobaksfritt nikotinsnus (nikotinportioner/nikotinpåsar)? Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, ibland’ samt ‘Ja, dagligen’ Segmenten avser de som svarat ‘Ja, dagligen’ respektive ‘Ja, ibland’

Segment: Tidigare snusat nikotinsnus Frågeformulering: ‘Har du tidigare rökt eller snusat dagligen under minst 6 månader?’ Svartalternativ: ‘Nej’, ‘Ja, rökt cigaretter eller andra tobaksvaror’, ‘Ja, använt e-cigaretter’, ‘Ja, använt snus som innehåller tobak’ samt ‘Ja, använt tobaksfritt nikotinsnus’ Segmentet avser de som svarat ‘Ja, använt tobaksfritt nikotinsnus’

Beskrivning av beräkning:

Segment: Dagligen Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar tobaks- och nikotinsnus dagligen efter ålder, kön och år.

Segment: Ibland Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar tobaks- och nikotinsnus ibland efter ålder, kön och år.

Segment: Tidigare snusat Beräknad andel (%) av befolkningen som tidigare har snusat tobaks- och nikotinsnus efter ålder, kön och år.

Segment: Tobakssnus dagligen Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar tobakssnus dagligen efter ålder, kön och år.

Segment: Tobakssnus ibland Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar tobakssnus ibland efter ålder, kön och år.

Segment: Tidigare snusat tobakssnus Beräknad andel (%) av befolkningen som tidigare har snusat tobakssnus efter ålder, kön och år.

Segment: Nikotinsnus dagligen Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar nikotinsnus dagligen efter ålder, kön och år.

Segment: Nikotinsnus ibland Beräknad andel (%) av befolkningen som snusar nikotinsnus ibland efter ålder, kön och år.

Segment: Tidigare snusat nikotinsnus Beräknad andel (%) av befolkningen som tidigare har snusat nikotinsnus efter ålder, kön och år.

För alla segment är resultaten uppräknade till befolkningsnivå via viktning, men de är inte åldersstandardiserade.

Då HLV är en urvalsundersökning redovisas konfidensintervall på 95 % för alla segment. Det innebär att om man skulle upprepa undersökningen så skulle vi i 19 fall av 20 täcka in det sanna (men okända) värdet i populationen. Intervallens storlek beror av antalet observationer i urvalet och hur stor spridning variabeln har.

Observera att konfidensintervallen inte alltid ligger symmetriskt runt andelen. Det beror på att andelar samt konfidensintervallens övre och undre gränser är avrundade till en decimal.

Svarsfrekvens:

Svarsfrekvens för Nationella folkhälsoenkäten (HLV): 2004 (60,8 %), 2005 (60,3 %), 2006 (60,1 %), 2007 (57,5 %), 2008 (55,7 %), 2009 (52,1 %), 2010 (50,6 %), 2011 (49 %), 2012 (49,4 %), 2013 (48,8 %), 2014 (48,1 %), 2015 (48,8 %), 2016 (47,0 %), 2018 (42,1 %), 2020 (42,3 %), 2021 (44,1 %), 2022 (37,9 %), 2024 (39,4 %).

Jämförbarhet över tid

Frågorna samt svarsalternativen för tobak och nikotin har förändrats över tidsperioden. Från och med år 2022 har frågan om snusning delats upp i två frågor om antingen snus som innehåller tobak eller tobaksfritt nikotinsnus. Segmenten dagligen och ibland redovisas därmed från och med år 2022 från båda dessa frågor hopslaget. Eftersom de nuvarande frågorna inte är identiska med de tidigare får jämförelser med tidigare år göras med försiktighet. I övrigt är indikatorn jämförbar över tid.

För år 2021 kan siffrorna skilja sig något jämfört med tidigare publicering. Detta beror på att den äldre åldersgruppen 85 år och äldre nu inkluderas i statistiken, och därmed används en kalibreringsvikt baserad på populationen 16 och äldre, istället för 16–84. Det rör sig endast om skillnader i decimaltal.

Utvecklingsarbete

Sedan 2004 har det skett förändringar i formuleringen av frågan. Främst att det nu särskiljs mellan snus som innehåller tobak och snus som innehåller enbart nikotin. År 2022 bytte indikatorn namn från tobakskonsumtion till tobaks- och nikotinanvändning. För exakta frågeformuleringar för varje undersökning se: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/frageformular/>